

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 2, p. 1327-1348, February 2013

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN “ÇEVRE” KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARININ METAFORLAR YARDIMIYLA ANALİZİ

*THE ANALYSIS OF UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTIONS TOWARDS
“ENVIRONMENT” CONCEPT WITH THE HELP OF METAPHORS*

Yrd. Doç. Dr. Murat ATEŞ

Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Akif KARATEPE

Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Abstract

In our age, one of the positive results of globalization is that the threats and problems facing our world are handled at a global level rather than locally. People are expected to contribute to and take part in the solution of these problems as responsible and active individuals. This requires having a basic consciousness level and awareness about the problems. Geography education is important for the training of individuals who aware of the problems of today and actively contribute to the solution of these problems. One of the most important issues as the basis of geography is the interaction between human and environment. Today, learning outcomes gained from secondary geography education are important for the university students in terms of having basic points of view to the environment. The perceptions of university students related to environment are suggestive on this matter. The purpose of this study is to

reveal the metaphors of university students about the concept of "environment", which is discussed and emphasized as a global concept and about which all individuals are required to act responsibly and actively in our day. The experimental group of the study consists of 250 students attending different grades of 7 departments at the Faculty of Arts and Sciences of Namık Kemal University in the 2012-2013 academic year. The expression, "For me, environment is like, because" was addressed to students for them to generate metaphors about "environment" that is globally discussed covered by scientists and educators as well as in the visual and printed media at the present time. The students were asked to fill in the blanks in this expression. They generated 105 different metaphors about the concept of environment. These metaphors were evaluated under 9 different conceptual categories, and the results were interpreted.

Key Words: Metaphor, environment, university students, geography.

Öz

Yaşadığımız yüzyılda küreselleşmenin olumlu sonuçlarından birisi de dünyamızın karşı karşıya olduğu tehlikeler ve çözümü beklenen problemlerin, yerel olmaktan çok küresel bir boyutta ele alınmasıdır. Bu sorunların ele alınmasında insanlardan, sorumlu ve aktif bireyler olarak çözüme katkıda bulunmaları veya rol almaları beklenmektedir. Bu ise, problemlerle ilgili temel bir bilinç düzeyi ve farkındalığa sahip olunmasını gerektirmektedir. Günümüz problemlerine yaklaşımı ve bu problemlerin çözümüne katkıda bulunacak aktif bireyler yetiştirilmesi açısından coğrafya eğitimi önemlidir. Coğrafya biliminin temel olarak ele aldığı önemli konulardan birisi de insan-çevre etkileşimidir. Günümüzde üniversite öğrencilerinin, çevre ile ilgili temel bakış açılarına sahip olmalarında ortaöğretim coğrafya derslerinde edindikleri kazanımlar önemlidir. Üniversite öğrencilerin çevre ile ilgili algıları bu konuda fikir vericidir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin, günümüzde küresel bir kavram olarak ele alınan, tüm bireylerin sorumlu ve aktif bireyler olmaları gerektiği sıklıkla vurgulanan, "çevre" kavramı ile ilgili sahip oldukları metaforları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın deney grubunu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nin 7 bölümünde öğrenim görmekte olan farklı sınıflardaki 250 öğrenci oluşturmaktadır. Günümüzde gerek bilim adamları ve eğitimciler, gerekse görsel ve yazılı medya tarafından küresel bir ölçekte sıklıkla ele alınan "çevre" konusunda, öğrencilerin metaforlar oluşturmalarını sağlamak için "Bana göre çevre..... gibidir, çünkü....." ifadesi öğrencilere yöneltilmiş ve boşlukları doldurmaları istenmiştir. Araştırma neticesinde öğrenciler, çevre kavramına ilişkin 105 farklı metafor üretmiş,

üretilen bu metaforlar 9 farklı kavramsal kategoride değerlendirilerek, sonuçlar yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metafor, çevre, üniversite öğrencileri, coğrafya.

GİRİŞ

'Çevre' kavramının kullanılmaya başlanması, henüz çeyrek yüzyılı aşmamıştır. Genel bir tanımlama ile çevre; "canlı varlıklar ve insan etkinlikleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkiler yapabilen fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etmenlerin tümü" anlamındadır. Böyle genel bir bakış açısı, çevrenin kapsamadığı hiçbir alanın ve sürecin kalmaması olarak algılanmalıdır (Keleş ve Hamamcı, 1998: 25). Başka bir ifadeyle, bir yuva veya evden dünyanın tümüne kadar canlıların yaşadığı ortamların tümü çevredir (Özey, 2001). Çevre; günümüzde doğal, ekonomik ve kültürel değerlerin bir bütünü olarak ele alınmaktadır (Türkiye Çevre Vakfı, 2001: 100).

Küreselleşme, son yıllarda çağdaş sosyal yaşamın temel bir özelliği haline gelmiştir. Her yerde küresel sorunların, kurumların ve hatta küresel olayların olduğunu görmek zor değildir (Holton, 1998). Bugün vatandaşlık kavramı ile ilgili tanımlamalar yapılırken yeni bir bakış açısı olarak dünyada yaşayan tüm insanları ulusal ölçekte değil aynı zamanda küresel sorumlulukları da bulunan bireyler olarak öne çıkaran bir kavram olan "küresel vatandaşlık" veya "dünya vatandaşlığı" kavramları sıklıkla kullanılmaktadır. Küresel vatandaşlar olarak günümüz insanının karşı karşıya olduğu küresel meselelerin en önemlilerinden birisi de çevre sorunlarıdır. "Tek bir dünyada yaşıyoruz. Bizim yaptığımız diğerlerini, diğerlerinin yaptığı da bizi daha önce hiç olmadığı kadar etkilemektedir. Romantik bir söylem değil ama modern sosyo-ekonomik bir gerçeklik olarak, hepimiz dünya toplumunun birer üyesi olduğumuzu ve birbirimize karşı sorumluluklarımız olduğunu kabul etmeliyiz" (Department for Education and Skills, 2004).

Sanayi devrimi ile başlayan süreçte çevre kirliliği, doğanın kendini yenileme kapasitesini aşarak, küresel ısınma, toprak kirliliği, hava kirliliği, su kirliliği, ozon tabakasının incilmesi, biyoçeşitliliğin azalması, asit yağmurları gibi çevre sorunları ile karşı karşıya kalmamıza yol açmıştır (Brown, 1991; Brundtland, 1988; Goodland, 1996; Linden, 1997; Redclift, 1984; MacNeill, Winsemius ve Yakushiji, 1991). M. Gandhi, "Dünya herkesin ihtiyacına yetecek kadarını sağlar, fakat herkesin hırsına yetecek kadarını değil" derken, insanoğlunun dünyanın insana, insanın dünyaya bakışını karşılıklı olarak vurgular. Gerçekten dünya, üzerinde yaşayan tüm insanların ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Ancak, insanın fazla hırsı, gözü doymazlığı yüzünden dünyanın dengesi her geçen gün bozulmaktadır (Özey, 2004).

Çevre sorunlarının artmasında teknolojinin gelişmesi, nüfusun giderek artması ve bunlara paralel olarak da tüketimin artması etkili olmuştur (Kates, 2000).

Günümüzde karşılaştığımız çevre sorunlarının temel kaynağını insanların çevreye müdahalesi oluşturmakta (Buell, 2004), bireylerin sorumluluk kabul etmeyen ve çevreyi dikkate almayan davranışları ise bu sorunların artışını beraberinde getirmektedir. Artan çevre sorunları neticede insanlığı doğrudan etkilemiş, yerel çevre problemlerinin aynı zamanda küresel etkileri olduğunun farkına varılmıştır. Yaşanan bu çevre sorunları sadece bizim değil gelecek nesillerin de yaşamlarını etkileyecek boyuttadır (Cairns, 2002; Chawla, 1998; Chiras, 1992; McKibben, 1989; Özey, 2001).

Eğitimciler son yıllarda küresel birer vatandaş olarak insanların çevresel bilinçlerinin artırılması konusunda “çevre eğitimi” kavramını sıklıkla vurgulamaktadır. Çevre eğitiminin asıl amacı, bireyin çevreyle ilgili konularda duyarlılık kazanması, bilinçli davranarak çevreyle etkileşiminde eleştirel bir bakış açısı geliştirmesi ve gelecek kuşaklara sağlıklı ve temiz bir çevre bırakmasının sağlanmasıdır (Doğan, 1997). Çevre eğitimiyle, insanların ekolojik dengeyi ve bu denge içindeki kendi yerlerini kavramaları, gezegenle nasıl uyum içinde yaşayabileceklerine ilişkin görüş geliştirmeleri, etkin ve sorumlu bir katılım için gerekli becerileri kazanmaları da amaçlanmaktadır (Geray, 1995).

Çevre eğitimi toplumun her kesimini kapsayan bir eğitim olmakla birlikte, genç nesil çevre eğitiminin en önemli hedef kitlesi durumundadır. Çünkü genç nesil, bugünkü çevre sorunlarının sorumluları olmamakla birlikte, aynı zamanda bu çevre sorunlarından en çok etkilenecek kesimdir. Bu nedenle de bu konuda en fazla bilgi, bilinç ve duyarlılık kazandırılması gereken kesimdir (Erol ve Gezer, 2006). Slater (2003) bu durumu “Eğitimciler olarak, öğrencilerimizi geleceğin sorumluluk sahibi vatandaşları olarak hazırlamakta onlara yardımcı olmak için eşsiz bir fırsat ve net bir sorumluluğumuz vardır. Gezegenimizin ve bütün yaşam formlarının kaderi onların elinde.” şeklinde ifade ederken eğitimcilerin ve bireylerin bu konudaki sorumluluğunu da vurgulamaktadır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan “çevre” kavramı, farklı bir düşünce ve görüş biçimi olan “metafor” yöntemi ile değerlendirilmiştir. Metafor, bir şeyi farklı bir şeye başvurarak ve benzer niteliklere sahip başka bir olgudan hareketle tanımlamanın bir yoludur (Longman Dictionary of Contemporary English, 2004). Lakoff ve Johnson (1980)’a göre basitçe “bir şeyi başka bir açıdan anlamak” şeklinde tanımlanan metaforlar, bize yeni ve farklı bir anlayış sağlamanın ötesinde aynı zamanda bizim düşünce ve hareketlerimizi de oluşturur. MacCormak (1990) metaforun esasını, bilinmeyen bir şeyi açıklamak için tanıdığımız ve bildiğimiz kavramlara başvurmak şeklinde vurgular. Cerit’e (2008) göre, insanlar metaforlara, açıklamak istediği duruma ilişkin kavram ve terminolojiyi yeterince bilmedikleri durumlarda başvururlar. Örneğin “küresel ısınma depresyon gibidir” diyen bir kişi küresel ısınmanın neden olduğu tüm değişiklikleri ayrıntılı bir şekilde açıklamaktansa insanlar ve dünya üzerindeki yıkıcı etkilerinden yola çıkarak çok daha aşına olduğu depresyon

kavramını tercih etmekte yani deprem metaforunu kullanarak küresel ısınma kavramıyla ilgili algısını ortaya koymaktadır.

Daha önce ülkemizde, üniversite öğrencilerinin çevre ile ilgili tutumlarını ve duyarlılıklarını ele alan birçok çalışma yapılmış (Aydın, 2010; Aydın ve Çepni, 2010; Beyhun v.d. 2007; Coşkun ve Aydın, 2011; Çabuk ve Karacaoğlu, 2003; Deniz ve Genç, 2007; Erol ve Gezer 2006; Erten, 2005; İbiş, 2009; İncekara ve Tuna, 2011; İncekara v.d. 2011; Kışoğlu, 2009; Özmen v.d. 2005; Özdemir v.d. 2004; Şama, 2003; Şenyurt v.d. 2011; Vaizoğlu v.d. 2005; Yurtseven v.d. 2010), elde edilen bulgulara göre bireylerin çevre ile ilgili algı ve tutumlarının oluşmasında eğitimin önemi özellikle vurgulanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına yönelik algıları, onların toplumda öğretmen, anne ve baba gibi rol modeller üstlenmeye adaylıkları, yine toplumda üniversite mezunu olarak bir değer taşıyacak olmaları açısından önemlidir. Üniversite öğrencileri çevre bilinçleri ile gelecekte ailelerini ve etki sahasındaki toplumsal çevrelerini etkileyebilecek olmalarının yanında, çevre problemleri konusundaki yaklaşımları ile farklılıklar oluşturabilme potansiyeline sahiptirler. Bu açıdan bakıldığında üniversite öğrencilerinin, günümüzde küresel bir mesele olarak ele alınan “çevre” kavramına yönelik algılarının ortaya çıkarılmasının, üniversitelerde konuyla ilgili çalışma yapan akademisyenlere ve özellikle coğrafya gibi alanlarda çevre eğitimiyle ilgili müfredat çalışmaları yapan eğitimcilere önemli bilgiler ve farklı bakış açıları sunacağı beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkartmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde, cevabı aranan sorular şunlardır:

1. Üniversite öğrencileri “çevre” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadır?

2. “Çevre” kavramına ilişkin üniversite öğrencileri tarafından ifade edilen metaforlar, benzer özellikleri bakımından, hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni:

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden “olgubilim” kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, bu açıdan yapılacak kavramsal çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Gurubu:

Araştırmaya 2012–2013 öğretim yılında Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nin 7 farklı bölümünde (Türk dili ve edebiyatı, İngiliz dili ve edebiyatı, Fransız dili ve edebiyatı, Tarih, Fizik, Kimya, Biyoloji), farklı sınıflarda öğrenim gören toplam 250 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan 4 öğrencinin yanıtları, formda yer alan ifadeleri boş bıraktıkları veya tam bir metafor oluşturamadıkları için dikkate alınmamıştır. Araştırmaya katılan ve metafor oluşturan 246 öğrencinin cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve sınıflara göre frekans ve yüzde dağılımları.

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	156	63,5
Erkek	90	36,5
Toplam	246	100

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri metafor analizi kullanılarak toplanmıştır. Araştırma, gerekli izinler alındıktan sonra, ders saatlerinde ilgili sınıflardaki öğrencilere formlar dağıtılıp, 15 dakika sonra geri toplanarak uygulanmıştır. Uygulama sırasında kavramla ilgili yanlış yönlendirmelerin güvenilirliği bozmasını engellemek amacıyla içerikle ilgili herhangi bir yorum yapılmamıştır. Uygulama, bizzat hazır bulunarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin "çevre" kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkarmak için "**Bana göre çevre gibidir, çünkü**" şeklinde oluşturulan cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Bu amaca yönelik her üniversite öğrencisine bu cümlelerin yazılı olduğu formlar verilerek, cümleyi kavramla ilgili düşünceleri doğrultusunda, tek bir metafor oluşturarak tamamlamaları söylenmiş, araştırma verileri bu şekilde toplanmıştır. Metafor çalışmalarında genellikle uygulanan bu yöntemde, cümlede yer alan "gibi" ifadesi ile bir benzetmenin ortaya çıkması, "çünkü" ifadesi ile de bu benzetmenin mantıklı bir sebebe dayandırılması amaçlanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde "*içerik analizi*" tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Öğrencilerin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar şunlardır: **1. Adlandırma Aşaması**, **2. Tasnif Etme Aşaması**, **3. Kategori Geliştirme Aşaması**, **4. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması**.

1. Adlandırma Aşaması:

Bu aşamada araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar öncelikle bir Excel tablosu oluşturularak olduğu gibi bilgisayara aktarılmış, alfabetik sıraya göre genel bir liste yapılmıştır. Bu aktarma aşamasında katılımcıların ifadeleri gözden geçirilerek, metaforların belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediğine bakılmıştır. Katılımcıların doldurduğu her formda belirtilen metaforlar (örneğin: *hayat, insan, aile vb.*) kodlanmıştır. Herhangi bir metaforun yazılmadığı veya oluşturulan metaforun mantıklı bir şekilde açıklanmadığı kâğıtlar belirlenmiştir.

2. Tasnif Aşaması:

Bu aşamada “metafor analizi” (Moser, 2000) ve “içerik analizi” (Yıldırım ve Şimşek, 2006) teknikleri kullanılarak her metafor ayrıştırılmış, yakınlık ve ortak özellikleri yönünden diğer metaforlarla kıyaslanarak analiz edilmiştir. Bu araştırmada elenen toplam 4 katılım formundan, 2 tanesi boş bırakıldığı, 2 tanesi de tamamlanmış herhangi bir metafor içermediğinden dolayı araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmamızda geçerli kabul edilen 246 formdan toplam olarak 105 adet metafor elde edilmiş, elde edilen metaforlar tekrar sıralanarak frekansı birden fazla olan metaforlarda temsilen örnek bir ifade belirlenmiştir. Böylece verileri kategorize etmede ve yapılacak veri analiz değerlendirmesinde başvuru kaynağı olacak örnek bir metafor listesi oluşturulmuştur.

3. Kategori Geliştirme Aşaması:

Bu aşamada üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların ortak özellikleri yönüyle incelenmesi hedeflenmiştir. Daha önce oluşturulan 105 metafor içeren liste dikkate alınarak “çevre” kavramının nasıl ifade edildiği incelenmiştir. Bu bakımdan katılımcılarca üretilen her metafor, “çevre” kavramına bakış açısına göre belli bir tema ile ilişkilendirilerek toplamda 9 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

4. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması:

“Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada, elde edilen araştırma verileri, verilere nasıl ulaşıldığı ve verilerden ulaştığımız sonuçlar açıkça belirtilmiş, araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması aşamasında kategorize edilen metaforlar uzman görüşlerine başvurularak ayrıca gözden geçirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 246 üniversite öğrencisi “çevre” kavramına ilişkin toplam 105 metafor üretmiştir. Bu metaforlardan 69 tanesi sadece bir öğrenci tarafından ifade edilmiştir. En fazla ifade edilen metafor, 22 öğrenci tarafından tekrar edilen *hayat* (f 22) metaforu olmuştur. Bu bölümde, araştırmamıza katılan üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar, oluşturulan 9 farklı kavramsal kategoride, aşağıdaki başlıklar altında, tablolar eşliğinde verilerek analiz ve yorumlar yapılmıştır:

1. İhtiyacımız olan bir varlık olarak çevre
2. Korunması ve özen gösterilmesi gereken bir varlık olarak çevre
3. Yaşam alanımız olarak çevre
4. İnsan veya onun bir parçası olarak çevre
5. Hayatımız olan çevre
6. Yaptıklarımızla şekillenen çevre
7. Bir eser olarak çevre
8. Umutsuz bir vaka olarak çevre
9. Gelişmişlik göstergesi olarak çevre

Kavramsal Kategoriler

İhtiyacımız Olan Bir Varlık Olarak Çevre:

Bu kategori, “çevre” kavramını daha çok ihtiyacımız olan bir varlık olarak algılayan öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Bu kategoride öğrenciler çevreyi genellikle yaşamlarında ihtiyaç duydukları varlıklarla bağlantılı olarak açıklamaktadırlar. “İhtiyacımız olan bir varlık olarak çevre” kategorisi, aynı zamanda oluşturulan kategoriler içerisinde en çok metafor içeren kategoridir. Çalışmamıza esas olan “çevre” kavramı öğrenciler tarafından metaforlaştırılırken genellikle; varlığı ile bize güç vermesi, yaşamımızı kolaylaştırması, üzerimizde vazgeçilemez etkileri olması ile ilgili ifadeler kullanılmıştır.

Tablo 2’de detayları verilen, toplam 27 metafor bu kategori altında değerlendirilmiştir. Bu metaforlar araştırmaya katılan 78 üniversite öğrencisinin ifadesinden (f 78) oluşmaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerinin toplamda % 31,70’ini temsil etmektedir. Kategoride en çok tekrarlanan metafor 12 katılımcının belirttiği (f 12) “nefes” metaforu olsa da kavramı aile ve aile bireyleri ile ifade edilen (*aile, ailemiz, annemiz, babam*) toplam 15 katılımcının ifadesi (f 15) bu kategoride yer almaktadır. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre aile gibidir, çünkü çevre olmadan hiçbir canlı, yaşam bulamaz.”

“Bana göre çevre aile gibidir, çünkü ailedeki sıcaklık, birlik ve beraberlik gibi hissediyorum çevreyi. Belki insanlar ailesiz de var olabilirler ama hep bir boşluk hissederler.”

“Bana göre çevre aşk gibidir, çünkü ben aşk olmadan yaşayamam, çevre de yaşamımızı devam ettirebilmemiz için gereklidir. İnsanlar aşka olduğu gibi çevreye de emek vermelidir.”

“Bana göre çevre annemiz gibidir, çünkü hayatımızı sürdürmemize, düzgün yaşamamıza yardımcı olur.”

“Bana göre çevre dost gibidir, çünkü ben ve çevrem ayrılmaz bir bütünü, benim yaşam ihtiyaçlarımı o sağlar.”

“Bana göre çevre nefes gibidir, çünkü çevre olmadan yaşam da anlamlı olamaz, hayatı anlayabilmek, tat alabilmek için gereklidir.”

“Bana göre çevre su gibidir, çünkü ne yaparsak yapalım su bizim için bir ihtiyaçtır, çevre de su gibi muhtaç olduğumuz bir kavramdır.”

Tablo 2. İhtiyacımız olan bir varlık olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Aile	10	4,06
2	Ailemiz	2	0,81
3	Akciğer	2	0,81
4	Annemiz	2	0,81
5	Arkadaş	2	0,81
6	Aşk	3	1,22
7	Babam	1	0,40
8	Dost	7	2,84
9	Elbise	1	0,40
10	Güneş	1	0,40
11	Hava	1	0,40
12	Hayat kaynağı	1	0,40
13	Hayatımın bir parçası	1	0,40
14	Her şey	5	2,03
15	Huzur	4	1,62
16	Işık	2	0,81
17	Kan	1	0,40
18	Kaynak	1	0,40
19	Mutluluk	2	0,81
20	Nefes	12	4,88
21	Nimet	1	0,40
22	Ruhum	1	0,40
23	Sağlık	2	0,81

24	Su	6	2,44
25	Varoluş	3	1,22
26	Yaşam kaynağı	3	1,22
27	Zenginlik	1	0,40
TOPLAM		78	31,70

Korunması ve Özen Gösterilmesi Gereken Bir Varlık Olarak Çevre:

Bu kategori, "çevre" kavramını korunması ve özen gösterilmesi gereken bir varlık olarak algılayan öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde, insanları çevre üzerinde birinci derecede etki eden bir varlık olarak düşünmeleri etkili olmuştur. Onlara göre çevre, insan karşısında çok kırılabilir bir yapıya sahiptir bu yönüyle de ilgiye ve korunmaya muhtaçtır. Tablo 3'de detayları verilen bu kategoride 40 öğrencinin oluşturduğu 25 adet metafor yer almaktadır. Kategoride en çok tekrarlanan metaforlar, her biri 6 katılımcı tarafından ifade edilen (f 6) "bebek" ve "çocuk" metaforlarıdır. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

"Bana göre çevre bebek gibidir, çünkü küçük bebeklerin korunmaya ihtiyacı vardır, çevreyi dünyanın bebeği olarak görüyorum ve onun da birileri tarafından korunmaya ihtiyacı var."

"Bana göre çevre çiçek gibidir, çünkü ne kadar bakarsak bize vereceği de odur, ne kadar bakmaz isek çiçek gibi ölüme mahkûmdur. Bu ölüm; hava, çevre vb. kirlilikler şeklindedir."

"Bana göre çevre çocuğumuz gibidir, çünkü bir annenin çocuğunu sevmesi gibi onu nedensizce sevmeliyiz, bir parçamız gibi korumalı, sevmeli sadece sevmeliyiz."

"Bana göre çevre cam gibidir, çünkü insanlar tarafından yapılacak en ufak bir yanlışta çatlayıp zarar görebilecek kadar hassastır."

"Bana göre çevre çocuk gibidir, çünkü o da, küçük çocuklar kadar ilgiye muhtaçtır. Bu ilgiyi göstermek bizim elimizdedir, çevreye ne verirsek ondan onu alırız."

"Bana göre çevre insan teni gibidir, çünkü ona ne kadar iyi bakarsak veya korursak o kadar güzelleşir."

"Bana göre çevre korunmaya muhtaç gibidir, çünkü bizim etkimiz altındadır, onu temiz tutmak bir nevi görevimizdir."

"Bana göre çevre savunmasız bir canlı gibidir, çünkü ona verdiğimiz zararlara karşı çıkamaz ve sonuçta yine zararı bize dokunur."

Tablo 3. Korunması ve özen gösterilmesi gereken bir varlık olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Atom çekirdeği	1	0,40

2	Bebek	6	2,44
3	Beyaz tişört	1	0,40
4	Bilinç	1	0,40
5	Cam	1	0,40
6	Canlı	1	0,40
7	Çiçek	3	1,22
8	Çocuğumuz	1	0,40
9	Çocuk	6	2,44
10	Değer	1	0,40
11	Denge	1	0,40
12	Deniz	1	0,40
13	Düzen	1	0,40
14	Görüş alanı	1	0,40
15	Gül	1	0,40
16	Güzel olan her şey	1	0,40
17	Güzellik	1	0,40
18	İnsan teni	2	0,81
19	İnsan vücudu	2	0,81
20	Kalbimiz	2	0,81
21	Korunmaya muhtaç	1	0,40
22	Küstüm çiçeği	1	0,40
23	Miras	1	0,40
24	Savunmasız bir canlı	1	0,40
25	Temizlik	1	0,40
TOPLAM		40	16,26

Yaşam Alanımız Olarak Çevre:

Bu kategori, “çevre” kavramını insanların hayatlarını devam ettirdikleri yaşam alanı olarak algılayan öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde genellikle çevrenin insanı ve bütün yaşam formlarını kapsayıcı özelliği etkili olmuştur. Onlara göre çevre, insanın içinde yaşadığı ve bazı kuralları olan bir yapıdır. Tablo 4’de detayları verilen bu kategoride 37 öğrencinin oluşturduğu 12 adet metafor yer almaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 15,04’ünü temsil etmektedir. Kategoride en çok tekrarlanan metafor 18 katılımcı tarafından ifade edilen (f 18) “evimiz” metaforudur. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre ev gibidir, çünkü canlı ve cansız bütün varlıklar içinde bir arada ve etkileşim içinde yaşarlar.”

“Bana göre çevre ev gibidir, çünkü orada barınır, yer içeriz yani orada yaşarız.”

“Bana göre çevre evimiz gibidir, çünkü hayatımızı sürdürdüğümüz, geleceğimize ev sahipliği yapacak yerdir.”

“Bana göre çevre evimiz gibidir, çünkü sürekli iç içeyiz, beraber yaşıyoruz.”

“Bana göre çevre evimiz gibidir, çünkü ben yaşadığım ev gibi çevremi de ne kadar güzel ve temiz kullanırsam, gelecek nesillere o kadar mutlu ve sağlıklı bir ortam bırakırım.”

“Bana göre çevre kuş yuvası gibidir, çünkü nasıl bir kuş vaktini yuvasında geçiriyorsa, insanda bütün vaktini çevrede geçirir, insan yuvasına sahip çıkmaya yaşayacak bir yer kalmaz.”

“Bana göre çevre yaşam alanımız gibidir, çünkü her canlı burada oluşur, yaşar ve ölür.”

“Bana göre çevre yuvamız gibidir, çünkü nasıl evimize karşı özen gösteriyorsak, çevremize de aynı saygıyı göstermeliyiz.”

Tablo 4. Yaşam alanımız olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Akvaryum	1	0,40
2	Cennet	1	0,40
3	Dekor	1	0,40
4	Dünya	1	0,40
5	Ev	6	2,44
6	Evimiz	18	7,31
7	Fanus	1	0,40
8	Kuş yuvası	1	0,40
9	Memleketim	1	0,40
10	Yaşam alanı	3	1,22
11	Yaşam alanımız	2	0,81
12	Yuvamız	1	0,40
TOPLAM		37	15,04

İnsan veya Onun Bir Parçası Olarak Çevre:

Bu kategori, “çevre” kavramını insanlıkla veya insan olmaya dair bir ifadeyle metaforlaştıran öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde genellikle, çevrenin de kendileri gibi bir varlık olduğunu düşünmeleri etkili olmuştur. Onlara göre çevre, insani değerler taşıyan bir varlıktır. Tablo 5’de detayları verilen bu kategoride 24 öğrencinin oluşturduğu 6 adet metafor yer almaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 9,75’ini temsil etmektedir. Kategoride en çok tekrarlanan metafor 15 katılımcı tarafından ifade edilen (f 15) “insan” metaforudur. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre benim gibidir, çünkü hayatımdaki her anı benden bir parça haline getiriyor, beni bana anlatıyor.”

“Bana göre çevre benim gibidir, çünkü benim gibi cıvıl cıvıl, rengârenktir.”

“Bana göre çevre insan gibidir, çünkü onunda dinlenip kendini yenilemeye ihtiyacı vardır. Böylece bize daha yararlı olur.”

“Bana göre çevre insan gibidir, çünkü bazen hüzünlü, mağdur, ağlamaklı, bazen neşeli, mutlu bahar gibi.”

“Bana göre çevre insan gibidir, çünkü insanın her organı sistemli çalışır, biri bozulsa insan ölür. Çevre de böyledir, her şeyi bir sistem içinde işler.”

“Bana göre çevre insan gibidir, çünkü değeri kaybedildiğinde anlaşılır.”

“Bana göre çevre insanlar gibidir, çünkü bizi hiç beklenmedik sürprizlerle karşılaştırabilir.”

“Bana göre çevre kadın gibidir, çünkü çevre de kadınlar gibi bakımlı ve güzel görünmelidir.”

Tablo 5. İnsan veya onun bir parçası olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Benim	4	1,62
2	İnsan	15	6,10
3	İnsan kalbi	1	0,40
4	İnsanlar	1	0,40
5	İnsanlık	1	0,40
6	Kadın	2	0,81
TOPLAM		24	9,75

Hayatımız Olan Çevre:

Bu kategori, “çevre” kavramını hayatımızla özdeşleştirerek metaforlaştıran öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde genellikle, çevrenin insan hayatı için önemli bir varlık olması etkili olmuştur. Onlara göre çevre, insan hayatından bağımsız bir olgu olarak değerlendirilemez. Tablo 6’da detayları verilen bu kategoride sadece “hayat” ve “yaşam” metaforlarını oluşturan 28 öğrenci ifadesi yer almaktadır. Çalışmamızda üniversite öğrencileri tarafından en çok tekrarlanan (f 22) “hayat” metaforu bu kategoride yer almaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 15,04’ünü temsil etmekle birlikte 2 metaforla en az metafor içeren kategoridir. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre hayat gibidir, çünkü çevre olmadan hayatın da anlamı yoktur. Hayatımız sonuçta çevreyle oluşur ve devamlılığı çevrenin düzenine bağlıdır.”

"Bana göre çevre hayat gibidir, çünkü insanoğlu çevresindeki zenginlikten etkilenir, hayat kalitesi çevreyle ilişkilidir."

"Bana göre çevre hayat gibidir, çünkü onunla beraber yaşıyoruz."

"Bana göre çevre hayat gibidir, çünkü çevre olmasa hayat da olmaz."

"Bana göre çevre hayat gibidir, çünkü çevreyle bağdaşık yaşıyoruz, çevremiz güzel olduğunda daha mutlu yaşarız."

"Bana göre çevre hayat gibidir, çünkü varlığında değeri bilinmez, ancak kaybedildiğinde değeri anlaşılır."

"Bana göre çevre yaşam gibidir, çünkü hayatımızı çevre içinde devam ettiriyoruz."

"Bana göre çevre yaşam gibidir, çünkü eninde sonunda her yeni doğan varlık ölür, tek yapabileceğimiz bize verilenlerin kıymetini bilmektir."

"Bana göre çevre yaşam gibidir, yaşamı ancak onunla anlamlandırabiliyorum."

Tablo 6.Hayatımız olan çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Hayat	22	8,95
2	Yaşam	6	2,44
TOPLAM		28	11,38

Yaptıklarımızla Şekillenen Çevre:

Bu kategoriyi, "çevre" kavramını insan-çevre ilişkisi içinde değerlendirerek metaforlaştıran öğrenci ifadeleri oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde genellikle çevremizdeki iyi veya kötü her şeyin temelinde yaptıklarımızın olması ve bizim onu şekillendirdiğimiz olgusu etkili olmuştur. Onlara göre çevre, biz ona nasıl davranıyorsak ona göre şekillenen bir varlıktır. Tablo 7'de detayları verilen bu kategoride 20 öğrencinin oluşturduğu 18 adet metafor yer almaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 8,13'ünü temsil etmektedir. Kategoride en çok tekrarlanan metaforlar her biri iki katılımcı tarafından ifade edilen (f2) "ayna" ve "sevgi" metaforlarıdır. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

"Bana göre çevre ayna gibidir, çünkü ne kadar güzel davranır veya bakarsanız öyle görürsünüz. Çevremiz, bizi bize yansıtır."

"Bana göre çevre bahçe gibidir, çünkü bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur. Batılılaşmadan alamadığımız tek değer çevreyi önemsemedir."

"Bana göre çevre elmas gibidir, çünkü bakmadığımızda kömürleşir, baktığımızda elmas gibi çok değerli olur ve bize geri döner."

“Bana göre çevre insan ruhu gibidir, çünkü kişinin ruhu ne kadar temiz olursa çevresini de o kadar temiz tutmaya özen gösterir.”

“Bana göre çevre kişilik gibidir, çünkü çevremiz bizi temsil eder, bu nedenle daima ona özen göstermeliyiz.”

“Bana göre çevre kral gibidir, çünkü halkımı koruyup kollayan bir kral gibi biz de onu ne kadar destekler, sahip çıkarsak bizi o kadar iyi bir ülkede yaşatır.”

“Bana göre çevre sevgi gibidir, çünkü ne kadar seversen o kadar güzelleşir, sevmezsen o kadar çirkinleşir.”

“Bana göre çevre toprak gibidir, çünkü topraktan ne beklediğin ona ne ektiğine bağlıdır.”

Tablo 7. Yaptıklarımızla şekillenen çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Ayna	2	0,81
2	Bahçe	1	0,40
3	Banka	1	0,40
4	Bebek bezi	1	0,40
5	Elmas	1	0,40
6	Geleceği görmek	1	0,40
7	İnsan ruhu	1	0,40
8	Kader mahkûmu	1	0,40
9	Karakter	1	0,40
10	Kişilik	1	0,40
11	Kral	1	0,40
12	Sevgi	2	0,81
13	Sevgili	1	0,40
14	Tarla	1	0,40
15	Tohum	1	0,40
16	Toprak	1	0,40
17	Yapboz	1	0,40
18	Gül bahçesi	1	0,40
TOPLAM		20	8,13

Bir Eser Olarak Çevre:

Bu kategori, “çevre” kavramını metaforlaştırırken onu bir yapıt olarak değerlendiren öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde genellikle, çevrenin sanatsal bir eser gibi güzel olduğu düşüncesi etkili olmuştur. Onlara göre çevre, sahip olduğu güzelliklerle bir sanat eseridir. Tablo 8’de detayları verilen bu kategoride 8 öğrencinin oluşturduğu 4 adet metafor yer almaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 3,26’sını temsil

etmektedir. Kategoride en çok tekrarlanan metafor 5 katılımcı tarafından ifade edilen (f5) “tablo” metaforudur. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre harika gibidir, çünkü doğanın bütün güzelliklerini barındıran bir şaheserdir.”

“Bana göre çevre şiir gibidir, çünkü kuş ve yaprak sesleri gibi ruhumuza huzur veren her şey buradadır.”

“Bana göre çevre tablo gibidir, çünkü her türlü rengi içinde barındırır, baktıkça güzel bir tablo gibi kişiye huzur verir.”

“Bana göre çevre tablo gibidir, çünkü baktıkça mükemmel bir sanat eseri gibi sıra dışılığıyla ve güzelliğiyle bizi mest eder.”

Tablo 8.Bir eser olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Harika	1	0,40
2	Kitap	1	0,40
3	Şiir	1	0,40
4	Tablo	5	2,03
TOPLAM		8	3,26

Umutsuz Bir Vaka Olarak Çevre:

Bu kategori, “çevre” kavramını metaforlaştırırken pesimist bir bakış açısı ile onu bozulmuş ve yok olmaya mahkûm bir varlık olarak değerlendiren öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde, çevredeki tahribatın boyutlarının gün geçtikçe artarak devam etmesi etkili olmuştur. Onlara göre çevre, her ne kadar aksi umut edilse de umutsuz bir vakadır. Tablo 9’da detayları verilen bu kategoride 6 öğrencinin oluşturduğu 6 adet metafor yer almaktadır, dolayısı ile kategoride yer alan her metafor tek bir katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Kategori araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 2,44’ünü temsil etmektedir. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre bozulmuş gibidir, çünkü hiçbir şey eskisi gibi değil, çevrede her şey bozulmuş ve yıpratılmış, çevrenin kimyasıyla oynanmış.”

“Bana göre çevre bulanık su gibidir, çünkü o kadar tahrip edilmiş ve asli güzelliği kaybolmuştur ki güzelliklerini göremeyiz.”

“Bana göre çevre kanser gibidir, çünkü her geçen gün doğa katledilmekte, yeşillikler yerini beton yığınlarına bırakmakta, tıpkı kanserli biri gibi her geçen gün daha da tükenmekte.”

“Bana göre çevre sömürge gibidir, çünkü belli bir noktadan sonra övünerek çevremiz diyeceğimiz yer kalmayacak.”

Tablo 9.Umutsuz bir vaka olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Bozulmuş	1	0,40
2	Bulanık su	1	0,40
3	Kanser	1	0,40
4	Mum	1	0,40
5	Sigara	1	0,40
6	Sömürge	1	0,40
TOPLAM		6	2,44

Gelişmişlik Göstergesi Olarak Çevre

Bu kategori, “çevre” kavramını metaforlaştırırken onu gelişmişlik ve çağdaşlıkla özdeşleştiren öğrenci ifadelerinden oluşmaktadır. Öğrencilerdeki çevre bilincini göstermesi bakımından oldukça önemli bir bakış açıdır. Üniversite öğrencilerinin bu algıyı geliştirmelerinde genellikle, çevrenin aslında kültürel bir olgunluk ve prestij meselesi olduğu düşüncesi etkili olmuştur. Onlara göre çevre, batılılaşma, çağdaşlık, kültür ve gelişmişliğin göstergesidir. Tablo 9’da detayları verilen bu kategoride 5 öğrencinin oluşturduğu 4 adet metafor yer almaktadır. Kategori, araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda % 2,04’ünü temsil etmektedir. Kategoride en çok tekrarlanan metafor 2 katılımcı tarafından ifade edilen (f 2) “gelişmişlik” metaforudur. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Bana göre çevre çağdaşlık gibidir, çünkü insanlar çağdaşlaştıkça çevrelerine daha çok özen gösteriyor, onun için batılı ülkeler hep daha yeşil ve güzel.”

“Bana göre çevre gelişmişlik gibidir, çünkü çevre şartları iyi olan bir ülke ile kötü olan arasında gelişmişlik anlamında fark vardır.”

“Bana göre çevre gelişmişlik gibidir, çünkü gelişmiş ülkelerde daha iyi çevre koşulları vardır.”

“Bana göre çevre kültür gibidir, çünkü insanlar kültürel olarak geliştikçe çevrelerine daha çok sahip çıkıyor, daha medeni oluyorlar.”

Tablo 9.Gelişmişlik göstergesi olarak çevre.

SIRA	METAFOR	FREKANSI (f)	YÜZDESİ (%)
1	Avrupa	1	0,40
2	Çağdaşlık	1	0,40
3	Gelişmişlik	2	0,81
4	Kültür	1	0,40
TOPLAM		5	2,04

SONUÇ VE TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin, günümüzde küresel bir mesele olarak sıklıkla ele alınan "çevre" kavramına yönelik algılarının, metaforlar yardımıyla ortaya çıkarılması hedeflenen ve oluşan metaforlardan kavramsal kategorilere ulaşılan bu çalışma neticesinde elde edilen bulgular bazı önemli hususlara dikkati çekmektedir.

Öncelikle "çevre" kavramını ifade ederken üniversite öğrencilerinin 105 ayrı metafor kullanmış olması bu kavramla ilgili algı ve bakış açılarının çeşitliliğini göstermektedir. Ayrıca "çevre" kavramına ilişkin olarak oluşturulan metaforların çeşitliliği bu kavramın tek bir metafor tarafından kapsayıcı bir şekilde ifadesinin zor olduğunu ortaya koymuştur.

Güncel ve küresel bir mesele olarak bilim adamları, medya ve diğer iletişim organlarınca sürekli sıcak tutulan "çevre" kavramı ile ilgili olarak üniversite öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, en çok başvurulan algısal ifadelerin; *hayat* (f 22), *evimiz* (f 18), *insan* (f 15), *nefes* (f 12) ve *aile* (f 10) metaforları olduğu görülmüştür. Başvurulan metaforlar incelendiğinde üniversite öğrencilerinin "çevre" kavramıyla ilgili temel bir bilince sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmamızda kategoriler bazında değerlendirdiğimizde üniversite öğrencilerinin "çevre" kavramına yönelik algılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- En çok metafor içeren kategorilerin, "ihtiyacımız olan bir varlık olarak çevre (%31,70)", "korunması ve özen gösterilmesi gereken bir varlık olarak çevre (16,26)", "yaşam alanımız olarak çevre (15,04)" şeklinde olması öğrencilerin çevre konusundaki farkındalıklarını ortaya koymaktadır. Çalışmamıza katılan öğrencilerin toplamda %63'ünü temsil eden bu üç kategoriden hareketle, üniversite öğrencilerinin, yaşadığımız yer olarak çevreye ihtiyacımız olduğunu, ona karşı daha koruyucu ve özenli olmamız gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

- Çevre kavramı ile ilgili olarak 22 öğrenci tarafından ifade edilen (f 22) ve en çok tekrarlanan metaforun "hayat" olması, çevre kavramının hayatımızdan bağımsız bir olgu olarak düşünülemeyeceğini gösterirken, "yaptıklarımızla şekillenen çevre" kategorisinde yer alan metaforlar ise insan-çevre ilişkisine yönelik sorumluluk sahibi bir algıyı ifade etmektedir.

- Üniversite öğrencilerinin çevreye karşı en olumlu yaklaşımları "bir eser olarak çevre" kategorisinde yer alırken, diğer taraftan en pesimist yaklaşımlar "umutsuz bir vaka olarak çevre" kategorisini oluşturmuştur. Buna göre bazı öğrenciler çevrenin bir şaheser olduğunu ifade ederken bazı öğrenciler ise onu yok olmaya mahkûm bir varlık olarak metaforlaştırmışlardır.

- Üniversite öğrencilerinin "çevre" kavramıyla ilgili bu çalışmadaki en çarpıcı ifadeleri, "gelişmişlik göstergesi olarak çevre" kategorilerinde yer bulmuştur. Buna göre sayıları az da olsa bazı öğrenciler çevreyi, gelişmişlik ve uygarlığın en önemli göstergesi olarak vurgulamışlardır.

Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

- Bu araştırma, gelecekte toplumda önemli roller üstlenecek olan üniversite öğrencilerinin, çevreyi nasıl algıladıklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan metaforların, çevre ve çevresel konuların algılanması üzerine gelecekte yapılacak olan çalışmalarda önemli birer araştırma aracı olacağı düşünülmektedir.

- Araştırmada ortaya çıkan metaforlar, çevre eğitimi ile ilgili özellikle coğrafya gibi alanlarda, farklı eğitim düzeyleri için müfredat içeriği ve ders kitapları hazırlayacak olan eğitimci ve akademisyenlere farklı bakış açıları sağlayarak, çalışmalardaki verimliliği artırabilir.

KAYNAKÇA

AYDIN, F. (2010). *Coğrafya Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunları ve Çevre Eğitimi Hakkındaki Görüşleri (Gazi Üniversitesi Örneği)*. International Online Journal of Educational Sciences (IOJES), 2(3): 818-839.

AYDIN, F. & ÇEPNİ, O. (2010). *University Students' Attitudes towards Environmental Problems: A Case Study From Turkey*. International Journal of the Physical Sciences, 5(17):2715-2720.

BEYHUN, N.E., VAİZOĞLU, S.A., METE, A., OKUR, S., ONGUN, M., ORÇAN, S. ve GÜLER, Ç. (2007). *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi 2005-2006 Öğretim Dönemi Son Sınıf Öğrencilerinde Çevresel Risk Algılama Düzeyi*, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 6(5):345-350.

BROWN, L. (1991). *The new world order*. In State of the world 1991: A Worldwatch Institute Report on progress toward a sustainable society (3-20). New York: W.W. Norton & Co.

BRUNDTLAND, G. (1988). *Introduction: Civilization in crisis*. In F. Barnaby (Ed.), *The Gaia peace atlas*. New York: Doubleday.

BUELL, F. (2004). *From apocalypse to a way of life: Environmental crisis in the American century*. New York: Routledge.

CAIRNS, J. (2002). *Sustainability and sacred values*. *Ethics in Science and Environmental Politics*, 13, 15-27.

CERİT, Y. (2008). *Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Müdürlerin Görüşleri*, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 4, Cilt 6, s. 693-712, Ankara

CHAWLA, L. (1998). *Significant life experiences revisited: a review of research on sources of environmental sensitivity*. *Journal of Environmental Education*, 29(3), 11-21.

- CHIRAS, D. (1992). *Lessons from nature: Learning to live sustainably on the Earth*. Washington D.C., Island Press.
- COŞKUN, M. & AYDIN, F. (2011). *Geography Teacher Candidates' Perceptions towards the "Greenhouse Effect"*. American – Eurasian Journal of Agriculture & Environment Sciences, 10(2), 290-295.
- ÇABUK, B. ve KARACAOĞLU, C. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 36:189-198.
- DENİŞ, H. ve GENÇ, H. (2007). *Çevre Bilim Dersi Alan ve Almayan Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumları ve Çevre Bilim Dersindeki Başarılarının Karşılaştırılması*. Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(13): 20-26.
- Department for Education and Skills, UK (2004). *Putting the World into World-Class Education*. Online at, <http://www.dea.org.uk/schools/global.htm> , 15 Aralık 2012.
- DOĞAN, M. (1997). *Çevre Eğitimi, Çevre ve İnsan*, Mart, 1997.
- EROL, G. H. ve GEZER, K. (2006). *Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Çevreye ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları*. International Journal of Environmental and Science Education. 1(1):65-77.
- ERTEN, S. (2005). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28: 91-100.
- GERAY, C. (1995). *Çevre koruma bilinci ve duyarlılığı için halkın eğitimi*. Yeni Türkiye Özel Sayısı, 5, 665.
- HOLTON, R. J. (1998). *Globalization and the Nation-State*. First Published. New York: ST. Martin's Pres, Inc.
- İBİŞ, S. (2009). *Biyoloji Öğretmen Adaylarının Küresel ve Ulusal Çevre Sorunları Hakkındaki Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İNCEKARA, S. & TUNA, F. (2011). *Attitudes of Secondary School Students Towards Environmental and Sustainable Development Issues: A Case Study From Turkey*. African Journal of Biotechnology, Vol. 10, No. 1, Jan. 2011, pp. 21-27
- İNCEKARA, S., TUNA, F. & DOĞAN, Z. (2011). *Upper Primary School Students' Perceptions of Environmental Issues: A Case Study From Turkey*. Ozean Journal of Applied Sciences, Vol. 4, No. 3, Oct. 2011, pp. 245-250
- KATES, R. W. (2000). *Population and consumption*. Environment, 42(3), 10-19.
- KELEŞ, R. ve HAMAMCI, C. (1998). *Çevrebilim*. Ankara: İmge Kitabevi.

- KIŞOĞLU, M. (2009). Öğrenci Merkezli Öğretimin Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlığı Düzeyine Etkisinin Araştırılması. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- LAKOFF, G., JOHNSON, M., (1980), *Metaphors We Live By*, The university of Chicago Press, Chicago
- LINDEN, E. (1997). *A world awakens*. Time, 80-81.
- Longman Dictionary of Contemporary English, (2004), Essex, England: Pearson Education Limited.
- MACCORMAC, E. R., (1990), *A cognitive theory of metaphor*, MA: MIT Press, Cambridge
- MACNEILL, J., WINSEMIUS, P., & YAKUSHIJI, T. (1991). *Beyond interdependence: The meshing of the world's economy and the Earth's ecology*. New York: W.W. Norton & Co.
- MCKIBBEN, B. (1989). *The end of nature*. New York: Random House.
- ÖZDEMİR, O., YILDIZ, A., OCAKTAN, E. ve SARIŞEN, Ö. (2004). *Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık ve Duyarlılıkları*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 57(3):117-127.
- ÖZEY, R. (2001). *Çevre Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- ÖZEY, R. (2004). *Günümüz Dünya Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- ÖZMEN, D., ÇETİNKAYA, A.Ç. ve NEHİR, S. (2005). *Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları*. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 4(6).
- REDCLIFT, M. (1984). *Development and the environmental crisis: Red or green alternatives*. London: Methuen.
- ŞAMA, E. (2003). *Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(2):99-110.
- ŞENYURT, A., TEMEL, A.B., ÖZKAHRAMAN, Ş. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Konulara Duyarlılıklarının İncelenmesi*. S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s. 8-15
- Türkiye Çevre Vakfı. (2001). *Ansiklopedik Çevre Sözlüğü*. Ankara: TÇV Yayınları.
- VAİZOĞLU, S., ALTINTAŞ, H., TEMEL, F., AHRABİ, F.A., AYADOĞAN, D., BOSTANCI, S., DURAN, A., KOÇKESEN, D., TURAN, N. ve GÜLER, Ç. (2005). *Bir Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilincinin Değerlendirilmesi*. Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni. 4 (4): 151-171.

YURTSEVEN, E., VEHİD, S., KÖKSAL, S. ve ERDOĞAN, S. (2010). *İstanbul Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Çevresel Riskler Konusundaki Duyarlılıkları*. F.Ü. Sağ. Bil. Tıp Dergisi, 24(3):193-199.